

Pridplata

na cilu god 1 fr.
na pol. god. 50 n.
Za stranu zemlju
1 fr. 25 nov.
Izlazi svake dru-
ge nedilje u
Četvrtak.

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

List za pouku, zabavu i gazdinstvo.

Oglasi se prima-
ju po navadnoj
cini. Rukopisi ne-
ka se šalju u na-
plaćenom pismu.
Dopisi bez podpi-
sa se neprimaju.
Dopisi se nevra-
ćaju.

God. III. U Kalači

U Četvrtak 10. Travnja 1873.

Broj 11.

PRISVETOMU TROJSTVU.

Svet Si, Otče! od uvike,
Svet na neba pristolju!
Vrši dike prevelike
Vrh nas, Bože! svedj volju!
Gospodar Si svita svega,
Gosparu žitja mojega!
Ti svega Stvoritelju,
I blagotvoritelju!

Svet Si pravi Bog i čovik
K nam sa neba dospio,
Iz ljubavi, Ljubav odvik!
Krvu za nas prolio!
Po Tebi se nebo drago
Otvorilo svim nam blago!
Tebe, Odkupitelju!
Hvalimo u veselju!

Svet Si Duše Bože Sveti!
Prepun rajske ljubavi;
Ah! Tvoja naš milost sjeti
Dobru, — a od zla izbavi;
Ti Si svitlost vičnja, prava,
Daj da sve se pokorava
Tebi, Posvetielju!
Duša Utišitelju!

Sveto Si Prisveto Trojstvo:
Otac, i Sin i, Duh Sveti;
Prisveto Ti vičnje svojstvo
Katolika u pameti!

Troj u sobstvih, jednom biću
Nebesa Ti slavu kliću
S duhom našim, Vikovit!
Daj nam navik s Tobom bit!
Josip Garaj.

PRISVETOMU OTAJSTVU.

Evo mista, gdi se slavi
U Otajstvu Božji Sin:
Kršćanine amo pravi,
Vridan, dobar i nevin!
Na kolinih klečeć moli:
Blagoslovi, Bože! ovi
Na zemaljskoj puk Svoj doli
Svaki čas!

Za proštenje vapi svako
Prid pristolom čedo Tvom,
Da mu duši bude lako
Tam u raju nebeskom.
Spasitelju otajstveni
Ovd' u kruhu, mi se Duhu
Tvom klanjamo svi skrušeni:
Spasi nas!

Josip Garaj.

OBĆI JEZIK.

Ti niemci tosu čudni ljudi neće da miruju, budućih ima, mnogo toji dotekne na svašto. Naravno imajih i bogati, pa hiljade potroše na putovanje. ne da traže razkošja, već da vide kakoje u drugom vilajetu i to sve od neba do zemlje, od najsitnije travke do najvišjeg drveta, od najmanjeg kamečeka do najviše planine, od čovieka, do najpoznatnijeg živinčeta sve oni nastoje upoznat i opisat. No poklemi ih ima i množe učeni glavah, to opet iztraživaju sve odnošaje medju nebom i zemljom, radi izinjerit sve zviezde na nebu, i pokazat što diluje, čhdan sunce a obnoć miesee, razabrat sve odnošaje medju stvoriteljem i stvorom — nisu lini na krilih svojih misli uzletit do priestolja božjeg da vide šta je i kakav je Bog. A drugi sva nutarnja u čovieku razgledat, svaku žilicu opažavat, na što služi u čovieku; pa još nikoji i to su htili izvreat: kako duša diše u čoviku po čemu se dotiče tiela — žilah, krvi, i mozga, da proiznadju što sbiva prije u čovieku — misao ili rieč-rieč ili misao — oli su to valjada bliznačad. No to bi sve još taki posao bio — kojim se mudre pa i lude glavie u drugi narodi zabavljaju. Al niomac nikad neće pripoznat da ima i u drugi narodih tako mudri glavah, ko i one pruske i zato su se nikoji učeni na to podali: da iznadju taku abeciu koja bi kano onaj generalni ključ svaki jezik svakoje glavie otvorila — ta

kad imadu guske i kokoše svoj jezik — po kojim se ruzume ako se jedna u Indii a druga u Europi, izgleda zašto nebi se kod ljudi tako obćilo iznaći moglo — koje bi svakog naroda misli čustva rieči odalo, ko što gusle izdaju glase nimačke franceske poljske i magjarske: Kad sam opazio ovu znanstvenu težnju ti naši virni prijatelja, koji se nitkom više stresti nedadu, već donle ti se višaju o vrat, dok te iz tvoje kuće neiztisnu, dodjemi na um: kako se taru ti ljudi tamo po nimačkoj — da tako štogod proiznadju zašto bi ih oma barem 10 sveučilištah Doktorskom Diplomom počastilo, a da dodju ovamo k nami u ova liepu i milu našu domovinu — to bi jim mi oma tako jedno sriedstvo pokazali — kojim se barem šest narodah posluživaju; a šta bi bilo onda da to dodje ko rukuh tih svetlih glavah velike germanie koje barem tako misle: da svoj Europi tako svetle ko ono sunce bliedo u sried zime? A ovide je već tako svakdašnje postalo: da ga dieca od 10 — 12 godina bez razlike bila mužka ili ženska upotriebuju, što više tako su to obćilo već sve dobe prisvojile, da nećeš naći ni dive ni mlade, ni žene ni babe, ni mladića ni muža, ni starca — koji ga nije u svoji usti ukućio, smišnoje al je istina: da tu voć neima nikako razlike odgojenja i stališa — oni koji su obrazovani — barem nastoje, akojim i nepolazi uvijek za rukom po domu pokućtvu ruvu, jilu i piću, no još i razgovoru od prosti se različit, u upotrebovanju ovog obćila svi su ujedi-

zkvh.org.rs

njeni; tako ga nalaziš na usni, silom zakrivene gospodje kano i one suknjom obvijene gospoje, na jeziku po parizkoj modi opravljena mladića, kano i onog kožuvom zaodivena monka; što više nije neobično glasiti ga čuti sa stolice jednog ravnatelja, kano onog ratara — koji ruke na oračicam drži — u kući guslara, kad broji u veće novčice i grdi bližnje, što su mu danas trud tako malo nagradili, ko i u svetlom domu gdje lakaji jedan drugog izminjivaju da od teške dosade jedau drugog na zivanje probudjivaju. Dakle to već ni nimec neće tajiti — da je to jedno obće obćilo — svagdi u našoj domovini ukućeno — samo bi to bilo pitanje, skojim bi se mudre nimačke glave još dulje mogle trći, da se iznadje, koji ga narod pronadje. Istina da se grei ni su prepirali, o tom : koja je varoš tako srićna bila : da je kolivkom onog Herostrata služila, koji da svoje ime neumrlim lovorom okruni, upali dićnu Efesinsku Diane crkvu, već o tom se mnogo kršili : da tu čast na svoj grb urizu, da se u njegovu gradu Homer rodio — no sad se već ljudi za to nenadmeću — da diku rodjaja kojeg učenjakah sebi prišiju, jel je ovog stolietja velika svetlost, a gdi je velika, svetlost ako nije od sunca, mora biti od venjerah ili sviće svejedno u germanii kako je mnogo Sve — Učilištah — tako je još više mudri glavah to bi dakle mogle nama iztražit koji je to narod bio : koji je psovku — bogo — i svetog r d j e izumio? to obćilo, koje se u magjarskoj svagdi ukućilo, pa ga sve narodnosti i, sve dobe, i svi stalleži tako poznadu ko svoje rodjeno, to je kod kuće, kod slaviana, kod magjara i švala. Ako bi nagon umovanja smatro, to bi valjda na švabu potvorio da ga je on izumio, no i nika napast oma čovieka tom misljom napano : jel kad čovik privrće listove crkvene poviestnice od kakoje i germansko pleme, svoju glavu krstu priklonilo, riedko se kaka smutnja na polju vierskom povela : da germanija nije pridnjačila, i ona hvaljena reformacia kojaje ljudstvo toli blagosovila, da je jednu haljinu Isusovu barem na dvista laptića razkomadala u tom plemenu se rodila, odhranila i ostarila. Al kad sam trage iztraživao toga obćila grdnih misli i čuvstva i razmatro onu nevinu dićicu — koja ono što govore još neosićaju, to sam uvidio : da bi falio akobi švabu tom častju nakitio takomi se čini : da tu nije pridnjaćio jel švabićii i švabićiee magjarski ili slavianski grde Boga Mariu i sve svete pa nikakve švabske izvornosti neodaju. Ako pak gledam ponositost kojom se i u najmirniem razgovoru, bez svake strasti dieca u igri, matere i oteci u radu, poljodilci i učeni kanda bi se s Bogom titrali tako lahko najgrdnije psovke izbacaju, naklonjen bi bio tu diku magjaru nuz šešir prišit. Al ako jim sve psovke na kolikoje moguće od gada prigledam, ono na čemu se smuti pamet, i srce uzavre svakog poštenog čovika, nenalazim nikake izvornosti, jel ako štijem stare zakone proti bogogrdnika donešene te iste psovke nalazim — koje po oholi usti dieah — muževah i danas otrvov svoj izlivaju. Al kad žali Bože razgledam one psovke koje dušu slaviana bogaljom učine, koje mu čovićiu priliku oduzmu, koje u njemu zatajaju ljudsku i odaju zvirsku prirodu, pa one kojese u mojem ditinstvu već po grdni usnah, slavianah se povaljivale spodobim sovima koji ma sad slavian i slavianka svake dobe i stališa sržbu božju na svoj rod navlače, skojom lupaju na nebeski vrati, da se izlie gnjiev i spali matere i otece koji ravnodušno gledaju gdi oganj bogogrdja obgrljiva mladjana srea, da ji iztare iz knjige života, koji svojim bludnim jezikom truju onaj zrak u kojem se odgojavaju dica da jim prerano duh navikne na družinu, zla koje zatamnjiva pamet, i okrutjiva srce onda mi se čini : da je slavian izvoran u svojem bogogrdju, jel ne samo da sve nove psovke i nove si stvar, pa se u njihovolj kitnji izdovoljava već štogod nadje kod nimeca magjara to sve izkupi i u svoj jezik privede, tako mi se pričinja ko da nikoji traže u tom niku slavu, kako kitjeno znadu Boga Mariu i svete grdit. Neznam šta je to? da nije odjek duševne sile, da nije znak plemenitosti duha, to znam : al se bojim da neće biti vrisak pomršena duha, duha s kojeg je strven narodni značaj, kojeg nepoznaš šta je? magjar nije, to mu oda-

je i lice — i narav — slavian nije, jel togaje duh cio i izmiren mah si ga od koje strane promatrao, a ovom sad ti se vidi jedna dulja ruka nego druga, jedno oko manje nego drugo, izgleda ko jezik, pomišan od magjarštine i nemštine. Kad se kuga pojavi sve se sile spremaju da joj ako mogu i zrak pripriče, kad se skakavci popriče, sva orudja se lupaju, da se od hatara odbiu kad se nepriatelj pomoli, još se i žene oružaju, da mu na put stanu; ej da su naši učeni slavianski, koji su popovske učiteljske ravnateljske sudske i svakovake druge stolice zauzeli pa da su i oni trgovci i zanatlie pa još i oni poljodilci — koji su u kolo obraženosti unišili svojoj bratji virmi ostali, nebi se ja za naš rod bojo, da će ga bogogrdja aždaja izist premako, sad sve redom od najknaie do najmladje dobe od svetlog i svetog do najprostiegt stališa zahtiva svaki dan svoje žrtve pa još i dive i matere u svoj neizdovoljen želudac baca, ta onda bi dosta bilo samo u rog dunit, da se svi u svakom stališu razboriti mudri, i čudo-redni uzbude, pa u svojoj zvanii, u svojoj obiteli u svakoj zadrugi, u crkvi škuli uredu, bolti, djelaonici, njivi i kućnom pragu na branik stanu, pa to ti dobar stojim : da za godinu dana te aždaje koju nam je Lucifer naslao ni traga nebi našo, jel onda bi oživila u mojem rodu samosviest koja bi uviedila : daje bogogrdje orudje koje sve i najsitnie žilice božanstvena života u narodu ne da poticaju već kidaju, a u kojem narodu izamre život vierski taj mora umrit, a ko nevirujete a vi pogledajte na one obiteli koje su Boga iz svoji nidarah izgonile. Al poklem su se svi oni svi do jednog rodu svojem iznevierili, zato neimam nade : da će tko ovu poplavu u svoje pakleno korito utirat, ta će se u našem rodu sve dalje izlivat, dok sav njegov život nezalie, i duh bunjevački neiztiska. Hvala onim muževom koji su u Subatici jednu družinu sklopili, u kojuse unizivaju oni bunjevci koji neće da psuju — no liepo je i to ako se u Subatici nadje 700 duša, medju 56,000, koje se obvezivaju : da Boga neće tom smutnjom nazlabat, da duhovno žiće roda neće trovat, ta u velikoj gorćini, dobra je i jedna kapčica slasti, Bog je svemoguć i čuda može tvoriti, al ako to Bog neće radi naše volje da učini, jel silom neće nas da u svoje kraljestvo ugoni, već hoće da mi na ovog vrati lupamo, da smrt duševnu od grudi svojeg, roda odbijamo — da otrovom duh naše diece ne napojavamo, da našu mladež narodnim viencom obkolimo, i nedamo unići u taj okrug pokletstva da se naši, muževi žene, kao pravi bunjevci i šokei odlikuju, i ponosno obranjivaju svoj rod od svake kužnosti — koja žiće naroda umorom uništjava. E ako nije tako i ta družbina će ko i druga donikle tinjat, pa košto nije bilo mnogo svetlosti da svoj rod zasja, tako neće umor razastrt tmine da se manjak sjaja opazi. Samosviest narodna to je život, koji prolazi, sve žilice tiela čovčiegt. Samosviest narodna toje živalj koji i najmanje zaškuljice svag narodnog tiela i duha prolazi, samosviest narodna toje silna sila prid kojom, sve prepriike padaju, toje kriepost, prid kojom se sve neprijateljske snage uklonjaju, i slobodan ulazak ostavljaju nabožnosti i svakovrstnim vrlinam; bez samosviesti je tielo i duh mrtvo, pozovite sve liečnik pak izkupite sve like ove koje vam druge narodnosti ponudjavaju, neće vas čut duh bunjevački i šokački, neće se u tielo povratit dusi triu bažanstvenih kriepostih viere, ufanja i ljubavi, već će se ove ugušit u sedam glavnih grihah močvaram pa će se drugi narodi, od nas kao od kakvih gubavacah odkračat, od nas kao kakvi bogaljah zazirat, i kao od trulog tiela nosdrve začepat, oči odvrćat. Želite dakle tu aždaju bogogrdja utamanit, onda morate umrtveljenu narodnu samosviest oživotvoriti.

Z A V J E T.

Historička pripoviedka od Ed. Breijera.

prevo :
St. K.

I.

Na ugarskom prijestolu sjedi Stjepan, prvi magjarski

kralj, a s'obih stranah uzvišenoga grimizom pokrivenoga prijestola sjede u dva roda duhovni i svjetovni velikaši i plemići kraljevstva, te željno slušaju govor, radi kojega ih je posvećeni vladar sazvao.

Poput sunca, koje ostale zvijezde svojom svjetlošću potamnjuje, sjedi vladar puka ugarskoga motreć zadovoljnim posmjehom ratorborne grofove, koji su još za vladanja njegova oca Geize u Panoniju došli bili i koje je on sam još kao nevierni mladić u boj vodio.

On prekinu prvi svećanu tišinu mudrim govorom, koji poput brza potoka prodiraše srca okolostojjećih.

„Grofove našega kraljevstva,“ reče, „s'veseljem gledamo oko našega prijestola sabrane, jer je od velike važnosti stvar, o kojoj smo nakanili govoriti, te o kojoj očekujemo vaš bolji savjet u toli važnomu poslu, koji se tiče blagostanja domovine. Još neminu ni godina, odkako nam stiže žalostna viest, da je brat naše mile supruge Henrink II. car njemački, preminuo, te već dobivamo odonud glasove, da se iz nesloge i pohlepe za prestolom odmah rat porodilo, te da usried zapuštenoga kraljevstva biesni; pošto je nevini vladar, povrativ još prije smrti djevičansku svoju suprugu njezinim rođakom, bez potomka preminuo. Da mi našu domovinu od sličnoga zla jednoe sačuvamo, mislimo našem jedincu 19 godišnjemu sinu dostojnu zaručnicu naći, da naša kuća šnijim neizumro te da poslje naše i njegove smrti nutarnji ratovi i nemiri neporuše istom podignutu državu, jer što u svetom miru trudom kroz mnogo godina uspije, to razori rat za nekoliko nedelja.“

Pošto okolostojćei mudri govor pobožnoga kralja obodravahu, nastavi on dostojanstveno: „Uvidjamo doduše, da nam sin još nije za ženitbu, nu okolnost nas sili predusriesti nepogodam vremena; bojimo se naime, da nam se neće izpuniti želja, da unučad dočekamo i sigurni budemo, da će našim kraljevstvom kršćanska djeca i unuci upravljati.“

Sabrani velikaši se nadju pri ovih riečih u čudu, jer akoprem su je podpuno razumiše, ipak si uzroka njihova nikako odgonetati nemoše. Tama se oblak nabrã na čelu vladarevomu, žalostno promatraše okolostojće, koji bijahu štit mladljahna kraljevstva, nu doskora radi opažene sućuti u velikašah i plemićah pojavi mu se opet na licu radost i zadovoljstvo.

„Jest, to je,“ reče nadalje kralj Stjepan poslje kratke stanke, „to je što nam ogorčaje život, koji bi nam mogao inače ugodan biti. Čini se, da čudnovate misli našega kraljevića obuzimlju, njegova od nekoga vremena čudnovata narav zadaje nam brigah, kojih više odstraniti nemožemo. Čini se kao da taj inače krotki mladić nije nježnomu ženskomu spolu nagnut i da neće nigda radi pretjerane hvale čistoće u ženitbeni brak stupiti htjeti, te tako da neće jednom naše vruće želje izpuniti. Zato smo vas ovamo sazvali, da u ovomu položaju mudrim savjetom pomognete, ili da bi na naše već prije zrielo promišljeno mnjenje po vašem savjestnom osvjedočenju pristali.“

Istom što prvi kralj Ugarske svoj govor dovrši kad al iz skupštine ustane starac dobom, ali mladić suagom te izstupiv iz reda vladaru ovako progovori:

„Rieči, koje ste Vi, kraljevski gospodaru malo prije izustili jesu upravo kao iz našega srca. Ali ipak nigda nemožemo vjerovati, da takav mladić, tako pobožno i krepotno odhranjen kao što je kraljević Emerik, da će takav zemlju svojih otaca u one nepogode strovaliti, u koje se, kako nas žalibože tudje iskustvo uči, poslje smrti vladara bez odvjatka, zemlja strovaljuje. Nadalje mislim, da Vi, kraljevski gospodaru, Vaš cio ugled oćinski upotriebite, da takovomu zlu predusrijetnete.“

Kada to reče, sjedne opet na svoje mjesto. Poslje njegova stupi drugi pred kralja, te nadopunjujuć govor prijašnjega reče:

„Zaista, stvar je veoma važna i zaslužuje da se bolje pretrese i dobro uvaži, zato ćete svjetli kralju! dobro učiniti ako nam Vašu želju oćitujete, da Vam i mi po Vašaj želji možemo naše mnjenje izjaviti.“

Kada to reče sjede takodjer na svoje mjesto.

„Mi smo, reče sada kralj, „već dugo tražili djevicu, koja bi dostojna bila, da jednoe s našim sinom zasjedne ugarsko prijestolje. U njeko napokon nadjosmo na medji kraljevstva zemlju — koja se zove Hrvatska — a kralj joj Krešimir II. On posjeduje kćer, koja je, ako smijemo viesti, koju smo dobili vjerovati, tako savršena, da bi bila vriedna našega sina, te bi kao biser sa ugarskoga prijestola sjala i dostojna bila naslov „Magjarske kraljice“ nositi.“

Odobravajuć poklimahu velikaši jedan drugomu glavom, jer ih veoma uzhití mudri izbor, i na vedru licu im odsievaše veselje i zadovoljstvo.

„Kraljevski gospodaru!“ uze jedan iz skupštine govoriti. „Da nas je vaš govor veoma razveselio, to nam možete na licu čitati, a da nijednoga ovdje niti u cijeloj zemlji neima, komu se nebi vaša opreznost dopala i koji nebi vaš mudri izbor odobravao, usudio bi se vlastitom krvju zasvjedočiti. Nu ipak mi još nješto na srcu leži, što bi svakako sada rekao,

Vi ste, svjetli kralju! vašemu sinu zaručnicu izabrali; to je oćiuska briga i nitko Vas nemože zato koristiti. Ali Vi morate i sreću kraljevićevu uvažiti i nigda ga nesnijete siliti pod bračni jaram, koji bi mogao njegovu zadovoljstvo i duševni mir uništiti. Kraljević Emerik je pobožno odhranjen, te ako mu drugaricu života dadete, dragovoljno će Vam se pokoriti, ma ga to koliko mu drago žalostilo. Stoga mislim da kraljeviću današnju vašu odluku neodkrijete, nego da ga pod izlikom važnih poslova pošaljete u Hrvatsku na dvor kralja Krešimira, ondje će kraljevnu viditi, te ako je božja volja izabrati će si ju on i sam za drugaricu. Mladić bo hoće uvijek, da slobodno bira i doista vlastiti izbor, ako i nije tako dobar, uvijek mu se bolje dopada nego prisiljeni.“

Ovaj se predlog kralju i svim drugim tako dopade, da ga svi jednoglasno primiše, te još istoga dana dobi kraljević Emerik zapovied da mora radi važnih poslova, koji se domovine tiču na dvor Krešimirov u Hrvatsku ići, te da se stoga za taj daleki put pripravi, da može sve nepogode, ako bi ga na putu možda snašle, lahko podnieti. Sina grofa Hunta i jednog slugu mu pridodaše za pratioce, da na putu čuvaju budućega kralja Ugarske. (Sliedi).

ŽIVOTINJE KAO PREDKAZATELJI VREMENA.

Puk naš većinu svoga života pod vedrim nebom provadja, pak kad mu i nije potrebe, da vani n. pr. kod svoga blaga, imanja . . . cielu noć prebdi, to ipak rado izlazi iz svoje tiesne sobice, te prostrv si štogod podase u čistom i svežem zraku cielu noć prespava, te mu je upravo nemilo, kada višeput zimi, ili pri drugčije hrdjavu vremenu mora po vas dugi dan u sobi provesti. Kad on dakle prirodu i njezine zamamljive dražesti tako nježno ljubi, nije nikakvo čudo, da se i na njezine razne pojave rada osvrće, premda ih u svom neznanju višeput prividno i krivo shvati, ili si smiešnim i netemeljitim načinom tumači. Nu ipak kraj svega toga puno se koješta u narodu nalazi, što si je čestim u prirodí ponavljanjem dobro zapamtio i za budućnost za mjerilo si uzeo, — mislim tu poimence opazke ili znakove glede proricanja ili predvidjenja vremena. Da ovaka razmatranja gospodarom, poljodielcem, putnikom, a i drugim mnogo hasne, o tom valjda nitko nedvoji. Zato su se i gdje koje ućenije glave na promatranje pojava, koji se na proricanje vremena odnose, dali, i tim i sebi hasnili, a i svomu bližnjemu veliku slugu učinili.

Tko od nas nije čestokrat seljaka čuo govoriti: Sunce je prerano iztrkalo, biti će kiše, ili: Puše se brda, biti će mutna vremena, ili: Sunce je na vedro zašlo, sutra će biti liepo vrieme, ili: Dimi se jako u kuhinji, biti će nepogode, dim kao svieća upravno kroz dimnjak suklja, nadati se je dobru vremenu; imam na sebi naravni kalendar (kakvu veliku brazgotinu od velikih ozleda ili rana), što će mi kupovati? itd. Pa što je seljaka milije u kalendaru čitati, nego li vremenokaz? Ou misli, da se sve ono mora na dlaku iz-

puniti, što u vremenokazu stoji, pak ako se višeput prevari, tad ga zlovoljno kamogod u kut baci veleć : Eto me kalendar opet natovari! Zato se pripevieda smješica o nekome švabi, koji je u koledaru liepo vrieme čitao, nu prevariv se da ga je baš kad je kiša najbolje pljuštala van bacio veleć : Kad si slago, a ti se de kupaj! Mimoilazeć svakovrstne prirodne pojave kao takodjer i razne znanstvene sprave, u. pr. toplomjer (thermometer) gdje se iz zračne toplote, i tlakomjer (barometer) na kom se iz tlaka (tiska) uzduha, množine i gustoće vodenih para predstojeće vrieme pogadja, navesti ću njeke u tu struku zasjecajuće pojave kod nekotijih životinja, na koje razne podnebnne promjene ugodno ili neugodno djeluju te koje osjećanje izvanjskim načinom pokazuju, te su nam time nekim načinom naravni toplomjeri i tlakomjeri. Imade puno u prirodi pojava, koji su nam čestim povraćanjem obični ili svakdanji postali, od kojih u bitnosti jako malo što znademo, samo nam je to sigurno, da zbilja obstoje. Zato ću samo nekoliko primjera, njegovde u njemačkom čitanih navesti. (Slidi.)

NOVINSKI GLASI.

— Ugarski Sabornici razišlise na Svetce. Sjednice će se obnoviti 22. Travnja, i povući do Lipnja, onda će se valjda sazvat i Sabor Hrvatski, kom se vrieme za vićanje, odmjerava, onako telegrafičkim načinom, što u Pešti obili je, da se poslanici čemere, to u Zagrebu manjka, da poslanici trpe oskudicu.

— Delegacije razgledaju predloge obćih ministarah u svojih odbori. Ratni ministar povećeje brojeve troška.

— U Beču je ovih danah bilo veliko veselje jerbo je izborna reforma koja godi niemcem po Caru potvrđjena.

— Česi se spremaju pokušat svoje sile, i na polju izravnih izborah. U reihsrat će onda samo ući : ako većina po narodnosti bude izpala.

— U Gracu se snuje Gymnasia za Ženskinje.

— Slavianske Države se uredjivaju. O gjurjjevu bit će skupština u crnoj Gori, kada će se utanačiti ustav.

— Knez Milan neće da plati danak, dok Visoka Porta neizda Mali Zvornik, odud se može izleć pitanje, koje će Vele sile riešit. Onda će se pokazati : dali je ruskom caru milii Švalo, nego Slavian?

— U Srbii umroje ministar Blaznavac bivši regent za vriemena malodobnosti kneza Milana.

— Porta kani prinudit Bugare : da povrate firman, skojim se njihova crkva osigurava, proti grćkog gospodstva. Ovo je pitanje na kojem velevlasti pokušavaju svoj upliv na tursku vladu.

— U Španjlskoj biju se bratja, jedni siluju na domovinu republiku, a drugi kralja u Donkarlosu : tako nam se čini da ni jedni neodgovaraju obćem mnijeju.

SVAŠTICE.

Professor sin umolio pismeno professora oca, da mu pošalje novca. Otac odgovori : sinko! ako professori imadu novcah, onda imaš i ti: — ako nemaju, onda nemam ni ja!

Reće knez knezu : alaj je težko suditi bogatu i siromaku!

— Prijatelju! reće drugi : još je težje suditi dvama bogotašima!

Kukavico! zavikne jedan drugomu. Pojdu oba k sudcu. S mitom jedan i drugi. Najposlje reće jim sudac : pruzite si k pomirenju ruke; ja sam kukavica!

— Dobar dan, Ivane! nazdravi svinjaru u šumi fiškal tražeći izgubljene konje.

— Dobar dan Ivane!

— Hranim prasice, gospodine!

— Jesi li vidio dje moje konje?
— Četrdeset i dvoje glavah imam!
(Fiškal šumom, — Ivan drumom.)

Blaž.

G A Z D A L U K.

Kako drugo da držimo kokoši? Mnogo putah se sgdja da nepitamo : kako je stara ova il ona kokoš? nego ju hranimo i trpimo doklegod se može micati po avliji. Mnoga domaćica pristaru kokoš žali zaklati il, jer joj je mila, il nezna kako je stara, pa ju pusti u ime Božje živiti doklegod može dihati, nesla ona jaja il nenesla. Nese li kokoš do četvrte, pete godine života, pa tad nesti prestane, ej! tad se češe baba poglavi : zašto nenesi il dalje? Jedna veli : možda zato, što preveć zoblje! A druga : zato, što joj nedaš zrna! E, moja bako, nije tomu tako! Pametne su kokošarice, tvoje vršnjakinje, pronašle : da je u jajnjaku svake kokoši od prilike 600 jajašcah, što ih može iznieti. Od ovih prve godine snese 20, druge 120, treće 135, a četvrte 114, jajah. Sliedeće četir godine života nese uvijek po 20 jajah manje. Najposlje je sreća ako ih snese na godinu desetero. — Tomu pako netraži nidje uzroka van u kokošjoj starosti. — Čim ti je dakle kokoš navršila četir godine života, a ti joj liepo nož pod vrat, pa njom u lonac. Samo gledaj da se od nje dobaviš prije mladih kokoših. — A ako koja zlo nese u drugoj godini, a ti i nju kolji. — Po pregršta šenice najbolja je hrana za kokoši. Ako nemaš nje, a ono je dobra hajdina (helda), il korun (krumpir) pomiešan sa zobju. Jer se babe tuže da ječam nije dobra hrana za kokoš, budući tad mnogos leže (na jajih čući). Pa onda ako i nije baš toplo u kokošinjaku, neka te neboli, bako! glava, — samo podaj kokošim uvijek frižke vode.

POZIV NA PRETPLATU.

Megju radiocima na polju narodnog našeg pjesništva, slavno je ime popa

Andrije Vitaljića

Višanina iz Komise koji nam ostavi junački pjesan u 10 pjevanja razdijeljen, pod naslovom :

Ostan Božije ljubavi

što bi se uprav moglo nazvati Kristijadom, opisujući pjesnik Isukrstov život; potpun epos, s koga mu drago gledišta se razgleda, uradjen na primjer Omira, Virgila i Miltona, u komu sve je naravno i veličanstveno, sve nježno i čarobno.

Djelo će izaći u osmini, nalik onoj Le Monnierovijeh izdanja; imace oko 320 strana, t. j. 20 tabaka štampe i biće ukusnijem slovima tiskano. Za pretplatnike cijena je 1 for. 30 nov. što se ina pošlata poštovnom doznaćicom, te će se gg. pretplatnicima knjiga franco dostaviti; a potla će se prodavati po 1 for. 50 nč. — U Dubrovniku mjeseca ožujka 1873 Tiskarski zavod i nakladna knjižara Dragutina Pretnera u Dubrovniku. Prečastno sveštenstvo umoljava se najuľudnije da nastoji ovo važno djelo što bolje po narodu razprostraniti.

TRGOVINA I OBRTNOST.

CINA RANE. Budimpešta 15. Ožuj. Žito ban. 81 fn. 6 f. 85—90 n. 86 fn. 7 fr. 50—55 n. tisans. 81 fn. 6 fr. 90—95 n. 86 fn. 7 fr. 60—65 n. Budimpest 81 fn. 6 fr. 85—90 n. 86 fn. 7 fr. 50—55 n. Stolnobiogr. 81 fn. 6 fr. 90—95 n. 86 fn. 7 fr. 60—65 n. — Raž 78—80 fn. 4 fr. 25—30 n. — Ječam 66—68 fn. 2 fr. 90 n. 8 fr. — Zob 45—48 fn. 1 fr. 65—75 n. — Kukuruz banat. 80 fn. 3 fr. 40—45 n. — Proja 82 fn. 2 fr. 80 n. — 3 fr. car. mž.

Novac. Dukat. 5 fr. 16—19 n. 20 frank 8 fr. 74—76 nov. Srebro na 100. 9 fr. i 50 n.

Visina vode dunavske.

Budimpešta 7-og Trav. : 5' 1" nad 0. opada.

Pežun 7-og Trav. : 3' 10" nad 0. "

Vrieme : je omekšalo, bila je dobrotvorna kiša.